

Kas var notikt ar mazgadīgu bērnu?

- Bērns apmaldās (piem.: mežā, sabiedriskā pasākumā; uz ielas)
- Bērnu uzrunā svešinieks (piem.: lūdz palīdzību, aicina līdzī, piedāvā dāvanas vai prasa atdot bērna mantu)
- Bērns gūst traumas (piem.: apdegumi; suņu kodumi; lūzumi; sasitumi)
- Bērns kļūst par CSN cietušo
- Bērns saindējas (piem.: lieto medikamentus; lieto neatbilstošu pārtiku)
- Bērns kļūst par vardarbībā cietušo (piem.: no svešām personām; no tuviniekiem; no skolas biedra)
- Bērna nāve

Kāpēc tas notiek ar mazgadīgu bērnu (pieaugušo atbildība)?

- Drošības noteikumu neievērošana (piem.: vide nav bērnam piemērota; bērns atrodas nepiemērotā vidē)
-
- Vecāku uzraudzības pienākumu nepildīšana (piem.: bērns ir atstāts bez pieaugušo uzraudzības; tiek atstāts uzraudzībā personai, kura nepilda bērnu uzraudzība vai apdraud bērnu)
 - Vecāku aprūpes pienākumu nepildīšana
 - Vardarbība (fiziska, seksuāla, emocionāla) attiecībā pret bērnu (piem.: tuvinieki; citām pieaugušām personām; bērniem)

Kāpēc tas notiek ar mazgadīgu bērnu (bērna perspektīva)?

- Psiholoģiskais raksturojums:
 - Vecumposms:
 - ✓ 1 – 1,5 gadu vecs bērns
 - ✓ 1,5 – 3 gadu vecs bērns
 - ✓ 3 – 6/7 gadu vecs bērns
 - Psiholoģiskās īpatnības
- Konkrētā situācija, kurā notiek
- Caur situācijām stāstīt par praktisko

Ko darīt?

- Ieteikumi vecākiem
- Ieteikumi bērniem
- Ieteikumi aprūpes personām (piem.: skolotājiem; audzinātājām; auklītēm; personām, kurām uzticēts bērns)
- Ieteikumi sabiedrībai:

Sabiedrība

Aprūpes
personas

Vecāki

Bērns



«Jo tuvāk bērnam, jo lielāka atbildība!»

Vecāki

Nodrošina drošu fizisku vidi;

Pārlicinās par personām, kurām uztic bērnu;

Atbilstoši vecumam māca bērnam kā rīkoties, lai izvairītos no riskantām situācijām;

Pirms bērnam piedāvā kādu aktivitāti, pārrunā un aktivitāti kopā izmēģina - kā jārikojas (piem.: jānāk mājās no skolas; jālieto internets u.tml.)

Aprūpes personas

Kopā ar bērnu modelē dažādas situācijas un pārrunā rīcības plānu

Informē vecākus un atbilstošos dienestus par nelaimi

Sabiedrība

Redzot bērnu nonākušu nelaimē, nepaliek vienaldzīgi – uzrunā bērnu, zvana policijai, ja neizdodas atrast par bērnu atbildīgās personas un ja nepieciešams zvana ātrajai medicīniskajai palīdzībai

Ja bērns apmaldās

Vecākiem un aprūpes personām pārrunāt ar bērnu jautājumus:

Vai zina, kas jādara, ja apmaldās?

Vai zina kāds ir Valsts policijas tālruņa numurs?

Vai zina, kam droši var vaicāt palīdzību?

Ja vecāki vai aprūpes personas ir pazaudējušas uzticēto bērnu un to nevar atrast, tad jāzvina 110 vai 112.

Bērniem – saglabāt mieru, apstāties, apdomāt situāciju. Palikt uz vietas, jo vecāki meklēs vietā, kur pēdējo reizi bērnu redzējuši. Var iet lūgt palīdzību pie apsarga, policista, veikala pārdevējas u.tml.

Ja bērnam ir pieejams telefons, tad zvanīt 110 vai 112.

Sabiedrībai – redzot apmaldījušos bērnu, nepalikt vienaldzīgam, uzrunāt bērnu, noskaidrot vai viss ir kārtībā, zvanīt policijai, ja tuvumā nav par bērnu atbildīgas personas. Nekādā gadījumā bērnu nedrīkst vest prom no atrašanās vietas.

Ja bērnu uzrunā svešinieks

Vecākiem un aprūpes personām pārrunāt ar bērnu jautājumus:

Vai ir droši uzticēties svešiniekam?

Vai drīkst doties līdz svešiniekam?

Vai tas būs nepieklājīgi, ja ar svešinieku nerunās, neatbildēs viņam?

Vai zina kam lūgt palīdzību?

Bērniem – nav jāatbild, ja viņu uzrunā svešinieks. Svešiniekam noteikti nevajag doties līdz, pieņemt no viņa dāvanas, kāpt viņa mašīnā, pat ja apgalvo, ka aizvedīs pie mammas un tēta. Situācijā, kad viņu vēlas aizvest arī kāds pazīstams cilvēks, tad vecākiem noteikti iepriekš ir jāpabrīdina bērns, kas viņu vedīs.

Bērnam jāiegaumē vecāku telefona numuri un Valsts policijas numurs 110, lai jebkurā situācijā varētu piezvanīt un palūgt palīdzību, izstāstīt par notiekošo.

Tomēr ir situācijas, kad bērnam nepieciešama svešinieka palīdzība, to darot, bērnam nevajag baidīties, bet jābūt uzmanīgam.

Sabiedrībai – redzot bērnu atturīgi komunicējot ar svešinieku vai kādā citā aizdomīgā situācijā, nepalikt vienaldzīgam, uzrunāt bērnu, apjautāties vai viss ir kārtībā un kā jūtas. Pajautāt vai zina vecāku telefona numurus un palīdzēt sazvanīt vecākus vai zvanīt policijai.

Ja bērnam atņem mantas

Vecākiem un aprūpes personām pārrunāt ar bērnu jautājumus:

Vai ir droši uzticēties svešiniekam?

Kāpēc labāk atdot personīgās mantas, ja tās uzstājīgi prasa?

Vai zina kāds ir Valsts policijas tālrūna numurs?

Vai zina, ka par mantām nevajag lielīties, tās vajag turēt somā vai kādā drošā vietā?

Vai zina, ka mantas ir jāuzrauga un tās nedrīkst atstāt nepieskatītas?

Bērniem – ne visi svešinieki vēl ļaunu, bet vienmēr jāuzmanās. Ja uz ielas kāds lūdz palīdzību - uz ielas ir daudz pieaugušo cilvēku, kuri var palīdzēt, piemēram, aizdot telefonu, naudu u.tml. tā vietā, lai bērnam vajadzētu palīdzēt.

Ja kāds ar varu mēģina atņemt bērnam piederošu mantu, tad labāk to atdot – dzīvība un veselība ir dārgāka par jebkuru mantu!

Bērnam jāiegaumē vecāku telefona numuri un Valsts policijas numurs 110, lai jebkurā situācijā varētu piezvanīt un palūgt palīdzību, izstāstīt par notiekošo.

Sabiedrībai – redzot bērnu atturīgi komunicējot ar svešinieku vai kādā citā aizdomīgā situācijā, nepalikt vienaldzīgam, uzrunāt bērnu, apjautāties vai viss ir kārtībā un kā jūtas. Pajautāt vai zina vecāku telefona numurus un palīdzēt sazvanīt vecākus vai zvanīt policijai.

Ja bērns gūst traumu

Vecākiem un aprūpes personām:

1. Sniegt Pirmo palīdzību,
2. Informēt vecākus,
3. Izsaukt Neatliekamo medicīnisko palīdzību (113)

Bērniem:

1. Pievērst sev uzmanību un saukt pēc palīdzības
2. Zvanīt vecākiem (izstāstīt, kas noticis),
3. Izsaukt Neatliekamo medicīnisko palīdzību (113)
 - a) Kur notikusi nelaime?
 - b) Kas noticis?
 - c) Nenolikt klausuli kamēr to nav izdarījis dispečers!

Sabiedrībai:

1. Sniegt Pirmo palīdzību
2. Palīdzēt bērnam sazināties ar vecākiem; sagaidīt vecākus
3. Izsaukt Neatliekamo medicīnisko palīdzību (113)

Ja bērns cieš CSN

Vecākiem un aprūpes personām – ja iekļūstiet CSN kopā ar bērnu:

1. Jāzvana uz Vienoto ārkārtas palīdzības izsaukumu numuru 112
 - a) Kur noticis?
 - b) Kas noticis?
 - c) Cik cietušie?
 - d) Nenolikt klausuli pirms to izdarījis dispečers
2. Ja aprūpes persona – jāinformē bērna vecāki.
3. Sniegt Pirmo palīdzību.

Bērniem – ja pats bērns cieš ceļu satiksmes negadījumā, ir viens pats un ir gūti sasitumi vai traumas, bet nav zaudējis samaņu, tad

1. Saukt pēc palīdzības un pievērst sev uzmanību
2. Jāzvana uz Vienoto ārkārtas palīdzības izsaukumu numuru 112
 - a) Kur noticis?
 - b) Kas noticis?
 - c) Nenolikt klausuli pirms to izdarījis dispečers
3. Jāzvana vecākiem un jāizstāsta, kur atrodas un kas noticis.
4. Jāgaida palīdzība.

Sabiedrībai

Esot lieciniekam vai iesaistītam Ceļu satiksmes negadījumā, kurā cietis kāds cilvēks – nekavējoties zvanīt uz Vienoto ārkārtas palīdzības izsaukumu numuru 112. Sniegt Pirmo palīdzību.

Ja bērns saindējas

Vecākiem un aprūpes personām jāpārrunā ar bērniem:

Svarīgi turēt indīgas vielas un medikamentus bērniem nepieejamās vietās!

Vai zina, ka nedrīkst dzert un ēst nezināmas vielas?

Vai zina, ka nedrīkst kautrēties vai baidīties stāstīt pieaugušajiem, ja apēdis, iedzēris ko sliktu?

1. Izsaukt Neatliekamo medicīnisko palīdzību (113)
2. Sniegt Pirmo palīdzību
3. Uzzināt ar ko bērns saindējies, nodot informāciju un indīgās vielas mediķiem.

Bērniem:

1. Nebaidīties un izstāstīt pieaugušajiem par to, ko esi darījis, ka ir slikti
2. Izsaukt Neatliekamo medicīnisko palīdzību (113)

Sabiedrībai:

1. Izsaukt Neatliekamo medicīnisko palīdzību (113)
2. Palīdzēt informēt vecākus
3. Sniegt Pirmo palīdzību

Ja bērns cietis no vardarbības

Vardarbības veidi:

- Emocionāla;
- Fiziska;
- Novārtā pamešana;
- Seksuāla.

Vietas, kur var kļūt par upuri:

- Skola;
- Iela;
- Mājas;
- Internets.



Ja bērns cietis no vardarbības

Vecākiem (kā novērst, lai bērns nekļūst par vardarbības upuri):

- **Interesēties** par bērna emocionālo un fizisko stāvokli, skolas gaitām un draugiem;
- **Izveidot** kontaktus ar skolas pedagogiem;
- **Iedrošināt** bērnu stāstīt par visiem konfliktiem vai domstarpībām skolā;
- **Iemācīt** bērnam, ka pasargāt sevi no konfliktiem var ar pārliedzinošu skatienu, stingru nostāju, humoru, kā arī ignorēšanu, reaģējot uz pāridarītāja vardarbīgo uzvedību;
- **Pastāstīt**, ka nedrīkst iesaistīties sarunā ar svešiem cilvēkiem, iet tiem līdzī, kāpt svešā mašīnā;
- **Paskaidrot** bērnam, ka neviena viņam piederoša manta nav svarīgāka par viņa dzīvību un veselību;
- **Nodrošināt**, lai bērns neatrodas viens pats diennakts tumšajā laikā uz ielas un bīstamās vietās;
- **Pastāstīt**, ja bērns jūtas apdraudēts, nekavējoties ir jāziņo Valsts policijai (110);
- Mājās **sniegt drošības sajūtu, rūpēties, atbalstīt un palīdzēt. Pavadīt laiku kopā**, nekad **nelietot fizisku spēku, nepazemot** bērnu. Būt pacietīgiem un saprotošiem;
- **Nobloķēt** mājaslapas, kur var būt pieejami pornogrāfiska satura vai citi aizskaroši materiāli;
- **Ieteikt** neievietot interneta vietnēs un sociālajos tīklos personiskās fotogrāfijas, video, mājas adresi, tālruņa numuru u.c.;
- **Iedrošināt** stāstīt par jebkāda veida aizskarošām ziņām vai piedāvājumiem no aizdomīgiem cilvēkiem;
- **Sekot** līdzī bērna dzīvei interneta vidē (jauniem draugiem, ierakstiem, komentāriem).

Ja bērns cietis no vardarbības

Vecākiem un aprūpes personām

Pazīmes, kas liecina, ka bērns cieš no vardarbības:

Noslēgtība – bailes no fiziska kontakta

Zems pašvērtējums

Bailīgums – tramīgums, piesardzīgums

Pasīva vai agresīva uzvedība – nomāktība, dusmas

Problēmas saskarsmē – konflikti ar vienaudžiem, pedagogiem, vecākiem

Antisociāla uzvedība – Apreibinošu vielu lietošana, zādzības, skolas kavējumi

Ievainojumi – zilumi, brūces, nobrāzumi

Miega traucējumi – bezmiegs, miegainība, murgi

Veselības problēmas – galvassāpes, slikta dūša, atmiņas zudumi, svara svārstības, nogurums.

Ja bērns cietis no vardarbības

Vecākiem un aprūpes personām

1. Draudzīgi uzrunāt bērnu, sniegt atbalstu
2. jāziņo vecākiem un policijai pa tālruni 110!

Bērniem

Jāizstāsta kādam pieaugušajam, kuram uzticas (vecākiem, skolotājiem vai citai uzticības personai). Kur griezties vēl pēc palīdzības?

Bērnu un jauniešu uzticības tālrunis **116111**;

Bērnu tiesību aizsardzības inspekcija **67359128**; www.bti.gov.lv

Križu un konsultācijas centrs «Skalbes» **67222922**; www.skalbes.lv

Zvanīt policijai **110**.

Sabiedrībai – ja novēro fizisku, seksuālu vai emocionālu vardarbību, ziņo policijai pa tālruni 110!

Bērna nāve

Vecākiem un aprūpes personām, Bērniem, Sabiedrībai:

Ja miris mājās dabīgā nāvē - ilgas slimības, nesenas saslimšanas vai sliktas pašsajūtas rezultātā vai miris pēkšņi un piederīgie ir pārliecināti par nāves iestāšanos jāizsauc mirušā ģimenes ārsts.

Ja miris vardarbīgā nāvē vai traumas rezultātā mājās vai sabiedriskā vietā:

1. Jāizsauc Neatliekamā medicīniskā palīdzība (113)
2. Jāizsauc Policija (110)
3. Aprūpes personām jāzvina vecākiem
4. Bojā gājušā ķermeni nekādā gadījumā nedrīkst pārvietot

* ja nav pārliecības, ka cilvēks patiešām ir miris, nekavējoties jāizsauc Neatliekamā medicīniskā palīdzība (113)

Rīcības plāns

- Konkrēta rīcība, lai bērns nenonāktu šādās situācijās, kur tiek apdraudēts;
- Ja bērns nonācis draudošā situācijā, kā jārikojas

- Nodrošinām drošu fizisku vidi; pārlicināmies par personām, kurām uzticam bērnu; atbilstoši vecumam mācām bērnam kā rīkoties, lai izvairītos no riskantām situācijām; pirms bērnam tiek piedāvāta kāda aktivitāte, pārrunājam un kopā darām - kā jārikojas (piem.: jānāk mājās no skolas; jālieto internets).
- Kopā ar bērnu modelējam dažādas situācijas un pārrunājam rīcības plānu.

Informatīvie materiāli

(var izmantot vecāki, skolotāji, lai mācītu bērnus kā pareizi rīkoties dažādās situācijās)

- «Supervaronim nepazust» – visi kampaņas materiāli.
<http://vp.gov.lv/supervaronis/>
- «Veiklais zaķēns» grāmata – lasāma, krāsojama. Vecāki var pārrunāt dažādas situācijas ar bērniem.

<http://www.vp.gov.lv/?id=839&topid=839&said=139>

